

Přehled obsahu

Předmluva Aloise M. Haase (25)

ÚVOD (51)

Apokalypsa duše jako eschatologie. Jako nauka o posledních postojích. Subjektivní východisko. Pozitivní a existenciální eschatologie. Existenciální jako míra mytického. Dionýský a křesťanský poslední postoj. Mytologická metoda. Mezi filosofií, literární vědou a theologií. Základní kategorie eschatologie. Mýtus a pojem.

Prehistorie

ROZKLAD ESCHATOLOGICKÉ JEDNOTY (71)

I. STŘEDOVĚK. Eschatologický systém scholastiky. Jeho nadpřirozený charakter a jeho jednota. Konkrétní podoby. Chiliasmus a gnóze. (71)

II. REFORMACE A HUMANISMUS. Individualismus a spiritualismus. (77)
Vědecký obraz světa. Teleologie jako přibližování, axiologie jako utopie. Příbuznost protestantského a vědeckého obrazu světa. Stoické prvky. Optimismus.

III. BAROKO A OSVÍCENSTVÍ. Baroko jako rozhodnutí mezi dvojím (81)
pocitováním světa. Zesvětštění křesťanské eschatologie. Základní zákon osvícenství. Obraz světa na základě důvěry. Otřes osvícenství: otázka nesmrtelnosti, otázka pokroku, otázka po formálnosti vší eschatologie.

IV. CHILIASTICKÁ THEOLOGIE. Coccejus a Bengel. Postupná seku- (86)
larizace pietismu. Jeho trvalé zásluhy. Crusius.

1. Nástup

LESSING (93)

Reflexe na podstatu dějin. „Faktično“ a „obsah“. Lessingova možná eschatologická řešení. Kapitulace jako – vítězství? Existenciální. Článek o Leibnizovi a esoterično. Nebe a peklo.

I. OD KLOPSTOCKA K HAMANNOVI. Klopstockova muzikální existence. Stillingova a Lavaterova magie. Bouře a vzdor: existence jako dějiny. Hamann: pojem pravdy, mýtus, analogie, dialogická ontologie, Stvoření jako vyprázdnění Boha. Dionýské křesťanství.

II. HERDER A VNITŘNÍ PROSTOR SVĚTA. Herderova syntéza mezi osvícenstvím a Bouří a vzdorem. Humanita. Celkové završení a jednotlivé završení. Transcendentální humanita. Historická a kosmická dimenze nastávání. Odtělesnění. Duše jako „vnitřek světa“. Vyjasnění vnitřku. Dějiny jako vzpomínka. Tvůrčí vzpomínka. Věda budoucnosti. „Víra“. Přechodnost. (110)

III. ZJEVENÍ JANOVO A ZJEVENÍ SVĚTA. Janova Apokalypsa jako podobenství a výraz světové apokalypsy. Olivová hora jako srdce světa. Peklo a sebestravování zla. Slabina a přednost Herderova naturalismu. (127)

KANT A SCHILLER

(140)

I. KANTOVA TRANSCENDENTÁLNÍ NAUKA O KONCI. Transcendentální eschaton ducha. Jeho bytostná ohraničenost. Syntéza jako předstupeň jednoty. To ohraničující a volání jako „slavnostní majestát“.

Končící a skončené konečno. Soudný den a poslední soud jako mýtus etična. Antinomie pojmu věčnosti. „Jako by“ a „mystika“. Apokalypsa duše jako „tajemství rozumu“.

Excentricita myšlení. Proto zahalenost všech posledních morálních hodnocení. Paradox: centrum jako hranice. Svoboda jako absolutní úběžník. Tragický dualismus jako konflikt mezi „svrchovaným dobrem“ a „nejvyšším dobrem“. Posvátno a „jiskřička duše“. Nesmrtelnost a Bůh jako postuláty. Milost. „Imanence“ postulátů. Hranice mezi filosofií a theologií. Muset něco udělat a smět něco udělat. Transcendence jako poslušnost. Existenciálně. Po-třeba.

II. MEZI OSOBOU A ZÁKONEM. Metahistorično a konkrétní náboženství. Radikální zlo a jeho fakticita. Potencování theologična. „Námaha maření“. Neuchopitelnost milosti. (155)

Odumření starého člověka. Nekonečný trest a pokání. Nejvyšší syntéza „platí“ před Bohem, nikdy ale „není“. Tajemství zůstává tragickým dualismem. Dialektika namísto fenomenologie. Pád do „ideologické nadstavby“. Otevřenost jako antropologická kategorie. Identita ideje a existence. Zákon nad osobou. – Poslední vznášení: situace volby. Mezi osvícenstvím a idealismem.

Dějinná eschatologie. Smysl „pokroku“. Válka jako „moudré zařízení“. Kantova cesta k empiričnu. Mezi Herderem a Hegelem.

III. SCHILLER A ZÁKON NOVÉ NAUKY O KONCI. Schiller vnáší existenciál do nového pohledu na svět. Jeho původ v polaritě Herder–Kant. Dvojí leibnizovská tradice: příroda a duch. (171

Objektivní řešení: krása jako jevící se svoboda. Nový střed jako „dionýství“. Křesťanské odevzdání se a dionýský entuziasmus. Sv. Petr a Kolumbus.

Existenciálno: nové naladění jako dialektika mezi dvěma životními pocity. Iluze a deziluze. – Kategorie zralého Schillera. Křížení jeho dějinné periodiky. Člověk kentaur. Herderovo řešení: pět stupňů krásy. Kantovo řešení: tragická existence a hra. Syntéza obou je otevřenou otázkou budoucnosti.

2. Zření světa

PROMÉTHEOVSKÝ PRINCIP

(185

Kairos: konvergence nejvyššího zření světa a nejhlubšího prožívání světa. „Systém“ jako životní totalita. „Krásná jiskra Boží“. „Centrum“. Centrum jako dynamický dvojí přechod. Logos člověka jako dia-logos. Dialog a dialektika. Egres a regres. „Bolest dialektiky“. Tvůrčí negace a mystická noc.

Prométheovský mýtus jako podobenství. Goethovo drama o Prométheovi. Čtvero božství v něm. Láska a smrt. Podrobení Prométhea. Herderův Prométheus. Schiller, pozdní Goethe, F. Schlegel, Schelling, A. W. Schlegel, Fichte.

FICHTE

(205

I. JÁDRO SYSTÉMU. Jednání jako první, bytí jako odvozený pojem. Svoboda jako víc-než-bytí. Identita a syntéza. Ta jako sebe-volba ducha. Prapůvodní akt filosofie. Nereflektovaná jistota svobody jako „víra“. Stvoření nad systémem.

II. VĚDĚNÍ A ČIN. Vědění před činem nebo vědění po činu? Nejvyšší, nevědomá identita obou. Je tato identita „formou identity“, nebo „nejvyšším životem“? Východiskem Vědosloví nic z toho, nýbrž „názor“ (reálná forma). (210

Bůh coby nekonečný nad touto reálnou formou (jakožto identita nad syntézou) stejně jako pod ní (protože se ho dotýká život, nikoli myšlení na něj). Tato podvojnost jako Fichtův základní paradox. – První aspekt převažuje v první periodě. „Ateismus“. Přednost ideje před bytím jako přednost telosu, nebo základu? Svoboda zaokrouhlení, či svoboda napětí?

Vzájemné předpokládání se absolutna a relativna jakožto znaků konečného ducha. Vztah Boha k tomu: křesťanství a idealismus. Ztotožnění identity Boha a identity v neidentickém (konečném).

1. *Teoretická struktura*. Syntéza je podmíněná a podmiňující je podmiňující. Obojí jen dvojím pohledem na totéž: reálná a ideální geneze ducha. Předsunutí druhé. Přesto rozpor, protože formální identita jáství a formální syntéza myšlení nejsou identické.

Kruh systému se nedá uzavřít. Jeho rozpor. Řešení absolutním sebekladením svobody. Uzel rozvázaný jakožto uzel. „Mystická potencialita“. Plótinos a Fichte. Hrdina Prométheus.

2. *Existenciální dialektika*. Svět o dvou vrcholech mezi myšlením a nazíráním. Syntéza myšlení jako vznášení se. Irealita. „Idealismus nemůže být nikdy způsobem myšlení“. Tíha existence na protipólu. Pochopená existence jako „nepravda“. „Žít v poslušnosti“. Paradox teoretické filosofie určuje poslední existencialitu. (224)

Poslední podvojnost: prohlédání a osvojování. Syntéza obou: snová totalita vědění jako nazíraného musení. Vůle jako hranice (střed) mezi smyslovým a nadsmyslovým světem. Jednota nazíraného vytržení (*visio beatifica*) a zbožného činu. Věčnost jako nekonečná konvergence času a věčnosti.

Překonání Kantovy eschatologie. Věda budoucnosti. Sociální eschatologie.

IV. BŮH A ČLOVĚK

(235)

1. *Teoretická struktura*. Trojí svoboda. Vznášení (irealita) se stává existencialitou samotného konečného. Vznášení světa k Bohu jako vznášení se Boha nad Jeho základem. – Gnóze z roku 1801. Logos jako schéma Boha. Sebezničení vědění jako pohled na bytí. Existence (vědění) jako bytí mimo bytí. Reálná distinkce jako zdrojový bod filosofie. Regres jako láska.

Zůstávající paradox: filosofie osoby jako odosobnění. Žádný „panteismus“. Pět stupňů světového procesu. Pět základních postojů jako vzešup k Bohu. „Vyčerpání“ svobody.

2. *Nejzazší existenciální struktura*. Překonání dvojího vrcholu čin–zření v syntéze lásky. Smrt smyslovosti (blaženosti). Znovunabytí jako „snadný přídavek“. Převedení zření do činu, při „opotřebované svobodě“. Krása jako ryzost. Podobenství se Siegfriedem. Překonání „hrdiny“ „dítětem“. Domýšlivost a vědomí poslání. (244)

SHELLING

(249)

I. DIONÝSKÝ ZÁKON. Nová existencialita: osvobození prométheovství od křesťanství. Vrchol idealistického zření. Profétství a eschatologie. Mezi Böhmem–Lutherem a Nietzschem–Barthem.

II. METAFYZIKA JAKO APOKALYPSA. Idealismus a scholastika. (252

Leibniz. Sakrální spinozismus. Plótínos a sv. Jan. Fichtova tangenciální identita se stává spočívající identitou. Náboženské vznášení se stává estetickým. Indiference. Plně dosažená „mystická potencialita“. Přírodní filosofie jako před-pokládání Boha. Potence. Filosofie umění jako syntéza. Uzavřený kruh. „Prométheus pod Jovišem“.

1. *Systém mystické potenciality*. Identita subjektu a objektu. Jako identita identit. Jednota před syntézou. Podstata této jednoty v bytí. V konečnu jen ideální identita a reálně-ideální syntéza. Bůh před-pokládá svět. Zjevení jako aktualizace. (258

Zrušení jako nejživoucnější problematický bod. „Prima essentia et prima existendi veritas“. Umění jako zření světa zrušeného v Bohu. Nenávratně dvojí charakter zrušení.

2. *Existencialita*. Dvojí paradox rozpuštění: zničení jako proměnění, zdůvodnění dřívějšího pozdějším. Mezi Plótínem a Feuerbachem. Hluběji: Plótínos a Feuerbach proti Augustinovi, Augustin a Feuerbach proti Plótínovi, Schellingovo prostřední postavení jako démonství. Bytí mimo Boha jako nebytí. Bytí mimo Boha jako bytí mimo sebe a s tím jako bytí v Bohu. Extáze a enstáze. Personalismus. Mýtus Sofie. (265

Bůh jako „právě ještě nastávající“. Teoretická průhlednost, existenciální dvojsmyslnost. „Existenciální amfibolie“. Sebezrušení pojmu skutečnosti.

3. *Eschatologie*. Situace Prométhea, obsahově stejně jako formálně. Estetično jako vytržení a jako Stvoření. (274

První eschatologie: věčnost v čase. Intenzivní nekonečnost. Odosobnění. Rezignace. „Jev zničení“ jako umění. Půvab a důstojnost. Trudnomyslnost.

Druhá eschatologie: dialektika svobody. Odpadnutí místo emanace. Svoboda jako „pravé nic“. Planoucí indiference mezi dobrem a zlem. Vzdor ve hře lásky. „Noc je to první“.

III. FILOSOFIE SVOBODY. „Zkoumání“ z roku 1809. Sibylla. Nejvyšší (284

syntéza svobody. Logos jako slovo touhy. Nastávání logu jako reálná geneze. Člověk středem v ní. Propast zla v Bohu vždy předem vyjasněna. „Solicitate základu“. Podvod, zpěv hloubky, strach. Oheň. Odhalení zla jako dobra.

Stuttgartské přednášky (1810). Základ jako „šílenství“. Peklo jako báze. Navracení? Člověk jako srdcové tajemství Boha. Dvojí oheň hněvu a lásky. Znamení Dionýsa. Hřích jako odhalení předsvětského Boha. Sesuvná rovina k materialismu. Potence jako „síly“. Trudnomyslnost jako „vnitřní tíže mysli“. Smutek z nebytí Bohem. Oheň jako konečné podobenství. Prométheus nositelem ohně.

3. Prožívání světa

NOVALIS

(297)

I. ŘÍŠE DÍTĚTE. Transcendence systému k před-žívání. Mravní a estetický čin jako jeho završení. Biografično v systému. Potence existence v systému. Fragmentárnost života.

Novalis jako dětství. Optimum mezi idejí a životem jako „pre-existence“. Sebeočarování. Syntéza jako „zázrak“. Lákání do nitra. „Příliš jemné, než aby se dalo myslet“.

Dítě Prométheus. Přeměnit všechno bytí ve vlastnění. Magie. Kosmická anamnéza. Snění dopředu (Pro-métheus). Básník plní prázdné schéma vědy budoucnosti. Opanovává produktivní obrazotvornost. Matematický entuziasta.

II. MEZI JÁ A TY. Idealistická báseň světa. Apokalypsa. Přítomnost posledních věcí. „Uctívači ohně“. Zázrak jako Ty. Láska. Mystická potencialita jako idealistická struktura lásky. Mezi Trojicí a světskou láskou. Mezi monologem a dialogem. Sofie a Sofia. Sofie a Kristus. „Syntetická osoba“. Génus. Maja. (308)

III. MEZI SNEM A ŽIVOTEM. Dvojznačnost všech pojmů jako pre-existenciál. Obrat: Sofina smrt. Existencializace v nitru světa dítěte. Vážný případ existence mezi životem a smrtí. Naladěnost distance. Spálení srdce v „pohádce“. Přehodnocení „Hymnů noci“. Preludia k „Tristanovi“. Říše mrtvých. Boj Mága proti „děsivému strachu“. Vyjasnění do „tichého zoufalství“. „Syntetické dítě“. Prométheus Poietes. (322)

HÖLDERLIN

(335)

I. ŘÍŠE JINOCHA. Výchozí bod v Novalisově světě. Jinošská existence. Bázeň a mlčení. Nové optimum mezi idejí a životem. Bytostná konfrontace mezi křesťanským a dionýským. Apokalyptické básnictví rané doby. Prožitek nevyléčitelného zlomu.

Jinoch Prométheem: kritické odpoutání dionýství od křesťanství. Celek jako „celek a polovina“. Spálení srdce. Vír v hlubině. Jev „pohřbeného zlata“. Příroda jako jevící se svoboda. Ganyméd a Prométheus. Střed obou jako svět génia. „Božský éter“. Naturalistická Trojice. Charis. Apokalyptický rytmus naladěnosti: opojení a zoufalství. Dočasnost tohoto dualismu a otázka „okamžiku“.

II. PLNOST OKAMŽIKU (HYPERION). 1. Vycházení duchovního Slunce: con-solatio. 2. Vysvobození z přírody: sebepožitek ducha jako pozitivní de-solatio. 3. Jednota obojího v mystické potencialitě: „hořící keř“. 4. Láska k Diotimě jako konkrétní forma. Kairos jako vystupující Ty ze světa génia. Diotima sama „dívkou“ a „géníem činu“. Neúspěch činu. Pojem „uraženosti“. Reflexe činu. Mezilidská láska jako zákon světa. (348)

Plné určení okamžiku: vzájemné pohlcení nadšení a odřikání. Stavební zákon „Hyperiona“: rostoucí vzpoura jako rostoucí vyrovnání.

Nesmrtelnost jako rozepjatý okamžik. Orkus. Poslední vztah mezi přírodou a duchem. Rozpor v zákonu lásky.

III. PROMÉTHEUS VYKUPITEL (EMPEDOKLÉS). Rozhodující konfrontace s křesťanstvím. Empedoklés jako Mesiáš. Zrada a Olivová hora. Řeči na rozloučenou. „Nejsem tím, kým jsem“. Dionýský Velký pátek. (365)

Empedoklova „vina“. Její aspekty, zdánlivě neslučitelné. Přesto jen rozdělení Prométheovy tragiky. Dialektika jako vina. Smutek jako smutek zjasňuje. Křesťanská a dionýská smrt z lásky. Eschatologie Empedokla. „Eris“ světových sil. Oheň Etny.

Poslední hymny jako vrchol německého apokalyptického básnictví. Tragika profétů a tragika Prométhea. Alogično. Dvojznačnost Hölderlinova šílenství. Patmos. Germánie. Kristus.

SCHILLER

(389)

I. ŘÍŠE MUŽE. Zrání k existenci muže. Syntéza klasiky jako syntéza syntézy a teze: završení existence. Rezignace jako vyjasnění. Faust a křesťan. Ústup jako „oběť“. Oběť ovládnutí přírody: Schiller. Oběť ovládnutí Já: Goethe.

Zákon starce: připadnutí obětovaného jako „moudrost stáří“. Nejvyšší živoucnost ideje. Všudycitěná moudrost: Jean Paul. Všudyproudící idea: Hegel.

II. MEZI MLÁDÍM A ZRALOSTÍ. Šest možných eschat. Převedeny zpět na tři: krása nad propastí, v otevřené propasti, v uzavírající se propasti. Možnost tragična. (392)

„Intenzivní“ hrdina: „Loupežníci“ jako prométheovci. Onen svět na jevišti. Karlův konec jako rezignace. Ústup k „fenomenologii“ onoho světa. Umění jako antropologická funkce. „Jezdecká píseň“.

Zralý Schiller: tři možné výklady osudu. Jako imanentní kategorie nezajištěnosti. Jako transcendentně cizího. Jako tajemství Prozřetelnosti. Idealistická, antická, křesťanská možnost.

III. IDEALISTICKÁ MOŽNOST. Filosofické spisy: metoda imanentní analýzy. Osud a receptivita. Podobenství: „Maltézané“. Jiskřička duše jako bod jistoty. Tento ústup jako smrt. Kategorie nezajištěnosti. Osvojení smrti. Nový smysl syntézy krásy: tragédie o půvabu a důstojnosti. Zároveň průprava a proměnění existence. „Inokulace osudu“. (402)

„Dopisy o estetické výchově“. Jejich nevyrovnanost. Historická a deduktivní metoda. Člověk jako to „nemožné“: nastávající božství. Napětí mezi bytím a vlastněním jako to poslední. Obsahové završení ve formální

nezavršenosti jako estetično. Mystická potencialita odhalená jako zákon člověka.

Střed (krása) jako bytostně klouzavý. Pochopený teprve jako historické stadium středu. Hluběji ontologicky: indiference mezi nulou a nekonečnem. Schelling a Heidegger. Krása klidu a nebezpečí. Pokus o přemostění. Náhrada za transcendentní završení. „Líbezný klam svobody“. Uzavření k celkovému smyslu: krása jako pryč-od-sebe existence za účelem sebenalezení. Odtud před-běžnost. Tragédie jako předchůdce existence. Divák a jeviště jako konkrétní forma mystické potenciality. Předběžnost celé existenciální ontologie.

IV. ANTICKÁ MOŽNOST. Obsah hry: existence ještě jednou. Návrat otázky. Hráč nemá čas filosofovat. Osud jako protihráč. (419)

Valdštejn jako situace volby mezi třemi výklady osudu. Prométheus jako lidská situace: pýcha dialektiky. Valdštejnovo myslivé provedení nejvyšší syntézy jako existenciální indiference. Zácvik do činu je magie. Už vina. Smrt jako nevnímavost pro osud. Šílenství. Předběžnost antické možnosti.

V. KŘEŠŤANSKÁ MOŽNOST. „Marie Stuartovna“ jako první pozitivní řešení. „Cítění“ osudu jako ženská schopnost. Smrt „neprávem“ a „pokáním“. Syntéza jako milost. (430)

„Panna Orleánská“. Dívčí stav jako překonaný osud. Zdánlivá pre-existence, hlouběji závislost na milosti. Zajištění jako odjištění. Janin případ v Schellingově pohledu. Felix culpa v křesťanském pohledu. Niterné spálení jako opuštěnost Bohem.

„Maltézané“. Konfinium antiky a křesťanství: Malta. Řádový rytíř jako křesťanský Prométheus. Křesťanská heroičnost. Rezignace a slib. Inokulace osudu jako stávání se litery duchem. „Slepá“ poslušnost.

„Nevěsta messinská“. Sociální lidství. Co náleží k všelidské vině. Mezi úpatím Etny a mořem. Holá křivka existence.

Opakování podle řetězu podobenství jednotlivých básní.

GOETHE

(448)

I. ŽIVOTNÍ PROSTOR DVOJÍHO NASTÁVÁNÍ. Rezignace jako proudění do přírody. Bytí-v. Dimenze mezi idejí a existencí. Otázka po existenciálním indexu. Odpověď nalezitelná jen ve společné cestě se základním rytmem. Život v rostoucích zápasech.

Současnost entelechie a osvětí. „Napětí“. Nový vnitřek světa: metahistorické nastávání mezi přírodou a duchem jako „reálné nastávání“, prostor nastávání mezi idejí a existencí jako „ideální nastávání“. Křížení obou dimenzí. Nikoli dedukce, nýbrž „zkušenost“ obou dimenzí nastávání. Morfologie.

Zlomenost prostoru: ideální a existenciální pravda. Faustova vševědoucnost se musí stát životem. Vážný případ rezignace. Nezavršitelná cesta.

Prales věčnosti. Integrace tří základních lidských postojů. Jako „vzdělání“ a „vzdělávání“. Matka příroda.

Plná dialektika pojmů jako „vyčerpanost“ kategorií. Ta je pouze zrcadlením nastávání v prostoru myšlení. Ontologické „vzhůru“. Komparativno. Extatično. Dvojí osvícení. Bytostná esoteričnost. „Studie podle Spinozy“. Otevřenost klasična. Falešná a pravá rezignace. Sférické zakřivení životního prostoru.

II. POZNÁVÁNÍ A VĚCI. Ohraničující (konkrétní) jako otevírající. Poznávací pokora. Morální podmínky poznání. Schopnost vidět. Pocit jako zachovávání doteku. Protiklad k Faustově magii. „Svatě veřejné tajemství“. Theoria a empeiria. Goethe a Kant. Protologie, ne eschatologie. Subjektivně-objektivní veškerost je objektem poznání. Objektivní vzhůru jako „prafenomén“. Jeho poznání jako rezignace. Praotázka nepoložitelná. Na cestě myšlení a bytí. „Přechodné“.

Propletenost subjektu a objektu: metafyzika. Aristotelés a Platón. Nastávání jako nerozpustitelná jednota aktu a potence. Ani preformismus, ani epigeneze. Protiklad k Bergsonovi, Husserlovi, Kantovi: žádná čistá mohutnost ideace. Receptivita jako spontaneita. Vyčerpanost kategorií akce a potence. Přibrání estetických a etických kategorií. Slovo „čisté“ u Kanta a Goetha.

Matérie a forma. Aristotelovo „ukvapení“. Platón hlubší. Účast a existencialita. Polarita a stoupání. Antipatie k matematičnu. Mnohost a jednota v individuu. Jednota jako činné vzhůru. Sporná identita typu. Próteus. Napětí mezi subjektem a objektem. Stoupání jako vertikální polarita, polarita jako horizontální stoupání. Konečné překonání mystické potenciality. „Boho-příroda“ a „Bůh a příroda“. Horizontální polarita jako nepřekonatelná nutnost. Analogie. Euforiónovo „nadživé“. Rytmus dechu. Dva hlavní pojmy. Objektivní pojem: symbol. Jako významný tvar, zázrak, tajemství. Víra a zření jedním. Subjektivní pojem: bázeň. Jako produkt integrace. Schelerův pojem lásky. „Aperçu“. Pedagogika mlčení. Nejhlubší relativita pravdy.

III. POLOSKUTEČNO A POSLEDNÍ VĚCI. „Střed“ jako rezignace mezi spekulací a exaktním bádáním. Předměty středního náboženství. Střed tří náboženských forem „Putovních let“. Střed nastávání. Dvojí průhled: do beztvarého prazákladu („matky“) a nedosažitelného cíle („Bůh“). Polorealita středu, estetická neskutečnost. „Váhavé obrazy“. Přírodověda a umění. Symboly poloreality. Tomu odpovídající strana aktu: spornost „čistého“. Estetické vztahování k existenci. Kierkegaardova kritika Goetha.

„Vzdělání“ jako bližší určení středu. Estetické jako dělání-si představ. Činně-náboženské jako vzdělávání se. Pojem jemného. Takt a bázeň. Objektivní eschatologie: axiologično až po současné visio. Ne za prafenomén. Barevný odlesk a hravost jako zahalování. Prolog k Epimenidovi. Díván. Individuální eschatologie. „Nárok“. „Vyšší a nejvyšší“.

IV. PLNÉ URČENÍ EXISTENCIALITY. Možné teprve skrze analýzu básnického díla. Dynamické pojednání obratu o „veřejném tajemství“. Pohyb vzhůru jako pozření objektu. Převaha vzmachu a činu nad znázorněním a zřením. Planum inclinatum a pád dozadu. Strach jako hloubka údivu. Rýnské vodopády a Etna. „Věčně prázdné“. „Ve tvém nic doufám nalézt vše“. Tanec a pobožnost. Křesťanství. Plótinos. „Pohádka“ jako apokalypsa. Dějství s Helenou. Dionýství jako báze. „Zdání“ a „jevení“. Svatý Petr nad vodami. (498)

V. OD WERTHERA K TASSOVI. *Werther*. Základní snahy neproniknuty. Unáhlení celistvosti. Přírodní život. Namísto cesty stav. Dialektika (jako opotřebovanost) mezi Albertem a Wertherem. Nedorozumění subjektivity. Útěk do přírody a dětství jako domnělé celistvosti. Apokalypsa „nevzdělané“ duše. Tajemství Olivové hory. (508)

Ifigenie. Úspěšné vzdělání. Základní formulace klasiky. Vnitřek světa jako vnitřek pokolení. Tantalus a Prométheus. Výše jako pokání. Orestes: Nekyia subjektivity. Milost skrze hlubší zkoušku Ifigenie. „Duch udušených titánů“. Mírnění a usměrňování. Syntéza syntézy a teze.

Tasso. „Vzdělání“ a „kultivovanost“. Goethe a Hegel. Abstraktní střed „Tassa“: rovnice subjektu a objektu. „Významová“, produktivní subjektivita. Vystupňovaný Werther. Vynucení „poslední věci“. Forsírovaná tragika. Hořkost „Tassa“. Poslední soud a předposlední soudce. Zbývající problém.

VI. FAUST. Jako putování nastávání ve sféricky zakřiveném prostoru existence. Východisko ve wertherovské subjektivitě. Mladistvé hymny. Mefisto a Pán. Iracionalita paktu. Mezi magií a vyzařováním. Duch země jako nízká potence makrokosmu, jako „pravda“ nynější Faustovy subjektivity. Předběžnost a zhroucení. Magično v pokusu o smrt: situace Homunkula. Rovina velikonočního zpěvu. Trojí touha. Spatřená celistvost uchopitelná teprve rozpor. Rozklad touhy. Čin jako světlo cesty. Faust a Mefisto. Popředí jejich protikladu. Pozadí: čistá a nečistá transcendence. Dvojznačnost plamene. Popřední smysl sázky. Faustovo nedorozumění. Dvojí podobenství v jeho snaze. Sázka přesahuje Fausta stejně jako Mefista. „Faustovství“ zahrnuto v Mefistově počtu. Musí takřka zabránit „okamžiku“. Dialektika a ambivalence. Dialektické vyčerpání. Systém a aforismus. Výrok jako znamení. (523)

Markétka. Polorealita druhého dílu přece reálnější než díl první. Skrytost jeho pravé existenciality. Aféra s papírovými penězi a cesta do nitra. Homunkulus a klasická Valpuržina noc jako symboly existencializace. Nutné vypadnutí scény s Proserpinou. Manto a medúza. Helena a Mefisto. Euforión a hranice estetické potence. Oblak: nejvyšší pozitivita krásna. Vyšší čin a hlubší uskromnění. Plná transcendence syntézy. Oddělení objektivního a subjektivního eschatonu. Zákon zestárnutí jako nejvyšší existencialita. Rozřešení sázky. Apokalypsa „Boho-přírody“.

Poslední nevykoupenost rezignace. Neúnosnost zákona rezignace. Slzy. „Elegie z Mariánských Lázní“. Spálení srdce. „Bůh a Bajadéra“. „Blažená touha“. Dvojí eschaton „Pandory“. Mater Gloriosa.

JEAN PAUL

(555)

I. ŘÍŠE STÁŘÍ. Zákon moudrosti stáří. Humor. Apokalypsa duše jako základní téma. Postoj k Fichtovi. Pravda je celek. Herder, ne Goethe. Aforističnost a nepřímot. Rozbití Goethova zákona vzdělání. Alegorie místo symbolu. Přesto mistrovské umění symbolu. Všechno je výraz. Nový smysl „vzdělání“. Ne útek ze světa, nýbrž platonismus.

II. POJEM VZDĚLÁNÍ. Cesta do nitra. Vineta. Zlomenost. Eschatologická dimenze není bytostným blížním k Bohu, nýbrž vzděláváním lásky. Ty. Vzájemné zrcadlení skrze schránky. Vůně, ne obraz. Hrob srdce. Optimum odhalení není opojení. Okamžik jako vanutí. Syntéza životního štěstí jako rozpor. Hudba. Výklad touhy. Nepředstavitelnost možné celkovosti. Zákon touhy jako nucení k sebezpřekonání.

(563)

III. EXISTENCIÁLNÍ ESCHATOLOGIE. Důkazy nesmrtelnosti. Umění přivádí před situaci nesmrtelnosti. Básník a filosof. „Důkaz“ musí být existenciální analýzou situace. Zpřítomnění „víry ve zničení“. „Řeč mrtvého Krista“. Existuje pravá láska bez věčnosti? Nejvyšší ztvárnění této otázky v „Tělodárci“. Satirický odhalovatel a milující zahalovatel. Jeho šílenství jako existenciální fichteanismus. Soud o Sofině mýtu. „Milovat lásku“. Dialektika humoru. Nebránění šílenství. Překonání Hölderlina. Čas jako holocaustum věčného srdce. „Instinkt“ věčnosti.

(571)

Povaha mimosvětové celistvosti. Přiblížení, nebo skok? Náhrada za křesťanské vzkříšení? Básnictví se pokouší o existenciální zpřítomnění přechodu. Žíznivá láska a zpitá láska.

IV. TITÁN JAKO ANTI-TITÁN. „Konkrétní abstrakce“ jako počínající apokalypsa. Transcendentální utrpení jako stěžejní bod existence. Protiklad mystické potenciality. Obrácení „hořícího keře“. Čím dál hlubší odcizení v čím dál hlubší pozemské lásce. Oheň věrnosti. Bezbrannost. Pasivní apokalypsa. „Nemoc k životu“.

(587)

Zlo. Zkamenělé srdce. Herecké srdce. Náhrada lásky: Roquairol. Smrt a vzkříšení advokáta Sirového. Burleskno mezi osvícenstvím a prométheovstvím. Křesťanskost v něm. Smrt Liany. Poslední zákon lásky: přivodit zármutek. „Titán“ jako Anti-Titán. Vznášení nad Etnou. Idealismus, nebo křesťanství? Mongolfiéry.

HEGEL

(601)

I. OHEŇ IDEJE. „Proměnu přej si“. Zkušební oheň. Poslední smysl apokalyptična v německém idealismu. Reflektování „života světa“ jako moudrosti stáří. „Marnivost se bere vážně“. Ironie trpělivosti. Systém jako palivo plamene.

II. PODSTATATA APOKALYPSY

(606)

1. *Formální postoj myšlení*. Předpoklady. Shoda ideálně-reálných (Schellingových) a existenciálních potencií. Ontologický důkaz Boha. „Fenomenologie“ a „Faust“. Odvaha nechat věci běžet. Bez měřítka. Bázeň před omylem jako omyl. Pravda jako interference rozporů. Střed mezi filosofií podstaty a existence. Konkrétnost jako *concrevisse*. „Tasso“. Domnění a vzdělání. Goethův životní prostor jako Hegelův prostor myšlenkový. *Mystéria jídla*. Fichte a Hegel.

2. *Obsahová apokalypsa*. Obsahové stupňování a intenzifikace rytmu. (615)
Spotřeba kategorií. U-znání jako prubířský kámen idealismu. Reálná pokora. Pán a rab. Fyziognomie jako neúspěšná apokalypsa. Stoupavé formy sebezvnějšnění. Láska jako mystická potencialita. Předpoklad média. Stát. Náboženství. „Přesahující proti mně“. Duch. Hamann. Zjevení zjevování. Láska jako apokalyptično. Trojice. Panteismus jako forma subjektivismu. „Já jsem boj“.

III. PODSTATATA ZRUŠENÍ

(627)

1. *Strana smrti*. Smutek dokonalého a smutek nebytí Bohem nejsou opravdovou smrtí. Próteus negativna. Jeho základní určení předpokládá Schillera a Goetha. Dialektika. Smrt a bolest. Smrt a páření. Myšlení jako vyšší smrt. „Nesmírná moc negativna“. Zvláštní negativita „Otce“, „Syna“ i „Ducha“.

Logos a svět. Vina. Pravda a lež v hříchu. Kristus. Kříž a stát. Svoboda v étosu vyražení. Hegel v německé tradici „démonického Boha“.

2. *Strana proměnění*. Formálně-eschatologické: Dějinně imanentní svě- (639)
tový soud. Ale toto axiologično je napětím. Vertikální teleologie, její nepředstavitelnost. Nesmrtelnost její „představou“. Její „pravda“ je stranou proměnění zrušení. Všichni lidé zbožštěni v Kristu. Existenciální určení tohoto zrušení. „Fenomenologie“ jako odkrývání, ne mýcení. Proměnění jednotlivého jako jednotlivého. „Mystické je spekulativní“. Závěr Fenomenologie. Metafyzika oběti.

IV. PROMÉTHEUS OBĚTITEL. Vědění jako moc nad láskou. „Rozum“ (648)
oběti. Předběžnost vnějšího Zjevení a „víry“. Oběť jako „absolutní lest“. Zářivá existencialita. Objektivní eschaton a místo pozorování. „Přesahování“ a „nadpojem“. Posvátno jako prázdno. Hegelova Trojice jako „imago Trinitatis“. Církev a stát. Prométheova oběť.

I. KŘESŤANSKÉ VYÚSTĚNÍ. Vypovězení Prométheova kruhu a jeho rozbití. Vyústění v noc. Svět soumraku bohů. Situace volby mezi křesťanským a nekřesťanským iracionalismem.

Baader. Postoj k Hegelovi. Pravda je Někdo. Personálno jako pravé jádro „nekonečného progresu“ a Goethova „esoterismu“. Bůh nad aktivností a pasivností. Personální obývání.

Trojí „noc“ jako eschaton: jako nechápání vlastního původu a pokušeni. Jako „vtělování“ všeho stvoření a jeho alimentace z dvojznačného základu (Bůh a nic). Jako faktické odpadnutí. Démonologie, podstata zla. – Analogická ontologie. „Konkrétní věčnost“. Idea světového soudu. Vyústění mystiky F. Schlegela a Novalise. Baaderovo přežívání v ruské apokalyptice.

II. NEKŘESŤANSKÉ VYÚSTĚNÍ. Temná zadní strana idealismu. (671)
Z dialektiky naladěnosti. Pokusy zadržet vpád noci: Kant, Fichte, Schelling, Hölderlin, Jean Paul. Goethe.

Tieckův „Abdallah“. Wackenroder. Hoffmann. Sonnenbergova „Donatoa“. – Kleist a bytí k smrti. Schopenhauerova metafyzika smrti. Zřícení mystické potenciality do jednoty extrémů bez napětí. Absolutní paradoxnost této metafyziky. Osudové drama.

HEBBEL

(681)

I. ROZPAD DIALEKTIKY. Pád do „všednosti“. Realismus. Konstrukce jeho cítění světa z rozpadu dialektiky: místo „námahy pojmu“ jednota extrémů bez napětí: znovuzískání osvícenské struktury. Existenciální jednota „roztrženosti“ a sebeuspokojenosti. Nezprostředkované prolnutí sociální a individuální eschatologie, bez napětí, a proto i bez vztahů.

II. ČISTĚ TELEOLOGICKÁ STRÁNKA. Schleiermacherova idea vývoje. „Eschatologická díra“. Pád k Feuerbachovi. Darwinismus. Materialistická eschatologie. Naturalistická zkušenost onoho světa. Spiritismus. Metoda analogie G. Th. Fechnera. Socialistická eschatologie. Oběť jednotlivce. Víra. Anonymní Mesiáš. Utopično. Gercen a Bakunin. (683)

III. ČISTĚ AXIOLOGICKÁ STRÁNKA. Paradoxní vztah k teleologičnu. „Forsírovaný talent“ žije z nedosažitelnosti ideálu. Romantická ironie, eschatologická fraška. Heinovo „Bimini“. Mörikův „Orplid“. Bolest světa a podzimní pozlacení světa. Mýtus zaživa pohřbeného: Keller, Heine, C. F. Meyer. Platenův okamžik. (690)

IV. HEBBELŮV PANTRAGICKÝ SVĚT. Hebbelova dramatická situace jako výraz rozpadlé dialektiky. Vina jako stav bytí. Bezradnost před poslední otázkou. Projít všechna řešení. Příklad: problém nesmrtelnosti. Blížkost k materialismu. Vize Hádu. (697)

Uzavírající se existencialita konečnosti před nejistým pozadím. Metafyzika básní: od Božího děsu k tajemství a vůni Boha ve světě. Obrat k dramatu.

„Judita“. Prometheovský pantragismus: velebení nutné viny. Analytické drama a démonie. Démonický obraz Boha v pozadí. Eschatologično jako výraz absolutní vážnosti.

„Jenovéfa“: jen zdánlivé vyjasnění. Nositelem problému Golo, ne Jenovéfa. Barokní odpoutání. – Sublimace démonična v klasických dramatech jako absolutní vážnost.

„Herodes a Mariamne“, „Gyges a jeho prsten“, „Nibelungové“: přeměna problému ujištění skrze kouzlo. Zdánlivě radikální konečnost situace, ale překřížená „mystičnem“ a „historičnem světa“. Tím sebezrušení existenciality. Křesťanství v „Nibelunzích“.

Pronikavá disonance „Molocha“. „Komédie budoucnosti“: motivy „empirické“ eschatologie. Dvojznačnost metafyzické otázky působí zpětně na etiku v dramatech. Démonie perverzního světového soudu.

WAGNER

(716)

Ahasverovský mýtus jako podobenství doby: prokletí jednoty teleologicko-sociální a axiologicko-individuální eschatologie bez napětí: nesmrtelnost jako neschopnost umřít. Ahasver jako Prométheus.

Mýtus toho, kdo nemá tvář. Neplodnost ahasverovského básnictví.

Wagnerova mytika, koncese duchu doby. Hudba jako usazenina. Náhrada existence. Ahasver skrytý v každém hudebním dramatu. „Bludný Holanďan“: poslední věci jako lyricko-amorální pojmy a hodnoty. Problematika „Prstenu“: Wotan (Bůh) a „nezáklad“: duch a život. Dualismus stupňovaný nad Schellinga. Bytí samo je vinou a dramatem. Eschatologické smíření, svobodný hrdina jako prostředek k němu. Převaha „základu“ jako osud, Wotanova pasivita. Hrdina (Siegfried) jako nový střed světa. Bezvýchodná dialektika Wotana, který musí být zároveň pro Siegfrieda a proti němu. Midasovský osud idealistického Boha. Hrdina jako bloud. Wotan jako odpoutaný Prométheus a jako Ahasver. Přijetí strachu.

Trojí eschatologický smysl závěru Soumraku bohů: 1. Čistý pozitivismus. 2. Čistý buddhismus. 3. Všestravující plamen, dionýství. Tato zářící existencialita v posledním jako rozpad. Symbolický konec idealismu.

5. Souboj

KIERKEGAARD A NIETZSCHE

(731)

I. SOUBOJ IDEJE. „Bůh je mrtev“. Člověk-loutka. Oheň v noci. Kierkegaard a Nietzsche: Osud. Idea. Společný nepřítel. Agonální existence. Subjektivno je pravda. Rozhodování. Proroctví.

Hloubka nepřátelství. Sókratovský bod. „Bezprostřednost“ a „existování“. „Transcendence“ a „dialektika“. Idealistické tradice. Dialektika imanence. „Strach“ a „štěstí“.

Potencování odstupu. Kierkegaard: Subjektivno je nepravda. Dějinnost imanentního a křesťanského náboženství. Nietzsche: Naddějiny jako konečné dějiny. – „Život“ a „jednotlivec“. „Nadčlověk“ a „nadpříroda“. „Absurdno“ a „utopično“. Mytično. Kierkegaard: patos utrpení jako určení obou stadií. Nietzsche: dialektika lásky a moci jako určení jediného stadia. Intenzita. Mimo dobro a zlo. Vydaná, nebo promrhaná láska? Obětování Boha? „Bůh je mrtev“, nebo „Bůh zemřel na kříži“?

II. SOUBOJ EXISTENCE. Srážka existencí. Vnitřní dějiště. Společné východisko: cesta do nitra. „Bůh Pokušitel“. Tajemství pravdy. Sestup do kruhů Pekla. Boj o masku. Technika odhalení. Odhalování jako maska. Neurotično. Zoufalství a víra. Ještě jednou Sókratés. Pravda závoje. Výměna zbraní. Nietzsche: deziluze jako iluze je pravda, monismus života. Kierkegaard: dialog je pravda dialektiky pravého a falešného. Hranice.

(752)

Nietzsche: moc jako syntéza lásky a moci. Kierkegaard: bezbrannost jako syntéza věrnosti a vzdoru. Nová odhalení. Němý Bůh. Dětskost. Dialogizování dokazuje primát dialogu. „Zapovědět“ si Boha: pozadí tohoto výrazu. – Existování není sebevýklad existence. Existence jako znamení a echo. „Gestikulující existence“. Nevyložitelnost vší apokalypsy. Popření vzorů. Abstraktnost existence. „Smrt před nesmrtelností“. Vivisekce existence. „Jen blázen, jen básník“. Zoufalství jako znamení. Peklo. Mečový tanec. Plamen.

Úvodní poznámka k druhému vydání

(770)

Poznámka překladatele

(773)

Balthasarova eschatologie a moderní německé myšlení (*Martin Bojda*)

(779)

Jmenný rejstřík

(797)